BIS

KALEVI AHO

oboe concerto | solo IX | oboe sonata

PIET VAN BOCKSTAL

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA | MARTYN BRABBINS

YUTAKA OYA piano

SUPER AUDIO CD

AHO, Kalevi (b. 1949)

	Concerto for Oboe and Orchestra (2007) *(Fennica Gehrman Oy)*	31'33
1	I. *Lamento*	10'02
2	II. *Presto* *(–attacca–)*	6'01
3	III. Interludium. *Adagio* *(–attacca–)*	3'45
4	IV. Cadenza *(–attacca–)*	3'38
5	V. *Andante cantabile – Adagio*	8'04
6	**Solo IX** for oboe (2010) *(Fennica Gehrman Oy)*	10'32
	Sonata for Oboe and Piano (1984–85) *(Novello)*	27'50
7	I.	7'48
8	II.	7'29
9	III.	6'24
10	IV.	6'02

TT: 71'16

Piet Van Bockstal *oboe*

Lahti Symphony Orchestra (Sinfonia Lahti)
Martyn Brabbins *conductor*

Yutaka Oya *piano*

Oboe Concerto recorded in the presence of the composer

Kalevi Aho

Kalevi Aho was born in 1949. He commenced violin studies at the age of ten, and his first compositions date from this time. Aho studied the violin and composition (under Einojuhani Rautavaara) at the Sibelius Academy in Helsinki and continued his studies in Berlin as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Appointed as the Lahti Symphony Orchestra's composer-in-residence in 1992 and as its honorary composer in 2011, Aho has been a freelance composer since the autumn of 1993.

Aho's extensive œuvre includes (2012) four operas, fifteen symphonies, nineteen concertos, other orchestral and vocal works as well as chamber music, and arrangements and orchestrations of works by other composers. He is an assiduous writer on music and has occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Concerto for Oboe and Orchestra (2007)

In March 2002 the Spectra Ensemble from Belgium performed a selection of my chamber works at three concerts in Antwerp and Brussels. The concerts focused on my chamber music for oboe (the Quintet for Oboe and String Quartet, Oboe Sonata, Seven Inventions and Postlude for oboe and cello). The oboist in all the concerts was Piet Van Bockstal, solo oboist of the Royal Flemish Philharmonic (deFilharmonie) in Antwerp.

Piet was very keen on my oboe music, and I myself was greatly impressed by his interpretations. We immediately started discussing the idea of an oboe concerto. In fact I had been planning such a work since the early 1990s, because one of my

large-scale, long-term composition ideas was an 'oboe project'; I wanted to compose works in every genre for this eloquent instrument. This undertaking was a counterpart to my 'bassoon project', which I completed in 2005 with the composition of my Contrabassoon Concerto.

Piet Van Bockstal suggested to his orchestra, the Royal Flemish Philharmonic, that they should commission an oboe concerto from me, and the orchestra agreed to do so. Subsequently, the Tampere Philharmonic Orchestra became joint-commissioner of the work. I composed the concerto in the late spring and early summer of 2007; it was completed on 1st July. The first performance took place in Antwerp on 11th April 2008, with the Norwegian conductor Eivind Aadland and with Piet Van Bockstal as the excellent soloist. The first Finnish performance took place in Tampere a month later, on 9th May.

The Oboe Concerto has five movements, the last four of which are played without a break. The work's character and the choice of musical material were greatly influenced by three aims. Firstly I had long been searching for a new, fresh direction for tonality – I wanted to create music in which there would always be some tonal basis but which nevertheless did not conform to traditional major-minor tonality. In the Oboe Concerto I tried to realize this ambition by using scales from Arabic classical music – known as 'maqamat' – as a melodic basis in some movements. Some maqamat contain intervals which are a quarter-tone above or below the usual pitches and which, to the Western ear, may initially sound out of tune. Wind instruments such as the oboe also have fingerings for quarter-tones. On the other hand, for the strings or brass players of a symphony orchestra, for instance, this kind of scale is not always easy to achieve, because Western musicians are unfamiliar with, for example, the Arabic-style sound world.

My second aim was to make the orchestral music create a more powerful rhythmic pulse. This becomes evident especially in the concerto's second movement,

where the Arabic darabuka and African djembe (two types of goblet drum) play the same rhythm throughout the movement – a quick, capricious pattern in 10/16-time based on Arabic music.

Thirdly, I wanted to enrich the orchestral sound-world by adding some rarely used instruments. Besides the darabuka and djembe, these include the oboe d'amore (sounding a third lower than the regular oboe) and heckelphone (a baritone oboe, sounding an octave lower than the oboe). As normal oboes are absent from the orchestra, the soloist stands out more clearly from the orchestral woodwind.

The Oboe Concerto begins with songful but plaintive music (*Lamento*). In the second movement, *Presto*, the darabuka and djembe give the music an extremely ardent, hypnotic rhythmic magnetism. Technically the *Presto* is extremely demanding for the soloist. The third movement is a rather brief interlude, dominated by quiet, almost religious-sounding figures from two trombones. In this movement the oboe soloist does not play at all; he gathers his strength for the demanding solo cadenza that constitutes the fourth movement. The beginning of the finale (*Andante cantabile*) is songful in character, but thereafter (*Adagio*) the music acquires a tragic tone and rises up to a powerful, overwhelming climax.

I have dedicated my Oboe Concerto to the memory of my mother, Inga Aho, who died on 26th June 2007, just a few days before the work was completed.

Solo IX for oboe (2010)

I composed *Solo IX* in early August 2010 to accompany my Oboe Concerto and Oboe Sonata on this recording; the piece is a continuation of my 'oboe project'. In 2010 the project still lacked a solo work, and with *Solo IX* it was completed. In total I have now composed rather more than two hours of music for oboe.

Like the other works in my 'Solo' series, *Solo IX* is extremely demanding. The piece begins very intensely – the oboist repeats numerous times a motif that com-

prises a rapid rising scale capped by long, fragile multiphonic sounds.

This is followed by something totally different: quiet, peaceful descending figures. The peace does not last long; the dramatic music from the beginning breaks through again. This leads to a very fast, virtuosic *Presto* passage. The influence of the dramatic beginning is felt in the *Presto* too: before long, the musical figures change back to the motifs from the beginning, though now they are heard in slightly more developed and extended form.

As the music continues, a synthesis is created between these three different sound worlds; as new elements, we now encounter themes with repeated notes and rapid triplet figures consisting of broken chords. In the struggle between these different musical characters, the dramatic motifs from the beginning repeatedly seem to gain the upper hand. In the end, however, the drama subsides and the work ends with quiet harmonics.

Solo IX contains a number of 'primitive' features. Typical examples are the many short motifs, repeated and varied numerous times in succession. Some of the scales used in it have an Oriental colour: moreover, in this respect the piece alludes to my Oboe Concerto, where I also used elements of Arabian classical music.

Solo IX is dedicated to Piet Van Bockstal, who gave its first concert performance in Maasmechelen in Belgium on 22nd June 2011.

Sonata for Oboe and Piano (1984–85)

The background to the composition of my Oboe Sonata, which dates from the late autumn of 1984 and early winter of 1985, is that the Finnish Broadcasting Company asked me for a short piece for a series of programmes featuring new wind works. When I received the commission I immediately decided upon a large-scale sonata for oboe and piano because I had noticed that no major work for this combination of instruments had ever been written in Finland. Even today my Oboe

Sonata remains a rare representative of its genre in the modern Finnish literature for the oboe.

In this work it is as though two worlds were being compared – the world of normal oboe playing and, in its shadow, a 'more impure' world dominated by quarter-tones and multiphonic sounds. The sonata also makes good use of the oboe's coloristic possibilities – harmonics and alternative fingerings – that provide the music with a different nuance.

The oboe dominates the beginning of the sonata, but the piano stealthily gains in importance until, especially in the second and third movements, the piano texture is extremely virtuosic. The great climax of the fast third movement leads to some sort of purification; the 'shadow world' dominated by quarter-tones vanishes, and in the finale the oboist can play exclusively 'conventional' notes with normal sound production methods. At the same time the music acquires a completely new, intangible character.

The sonata's first performance took place as part of a Sibelius Academy concert series on 26th March 1985; the oboist was Jouko Teikari, with Naoko Shibayama at the piano.

© Kalevi Aho 2012

Born in Deinze in Belgium, **Piet Van Bockstal** studied at the Royal Conservatory of Brussels with Paul Dombrecht, also taking lessons with Hansjörg Schellenberger (Berliner Philharmoniker) and John Anderson (Philharmonia Orchestra). He has been a prizewinner in several national and international competitions, and in 1990 was appointed Young Musician of the Year in Flanders. In 1985 he became principal oboist of the Royal Flemish Philharmonic, a position he still holds.

Piet Van Bockstal performs as a soloist with orchestra, in a repertoire consisting

of more than 70 concertos, but also in chamber music with partners such as the pianist Yutaka Oya and the Oxalys ensemble. He has appeared all over the world (in Brazil, China, Japan, Russia and most European countries) and has made numerous acclaimed recordings. As co-founder and oboist of the Ictus Ensemble in Brussels and as a frequent performer with Ensemble musikFabrik in Cologne, he has gained an exceptional reputation in contemporary music. Piet Van Bockstal's musical activities are not restricted to performing; he has supervised recordings for several labels and has served as artistic director of the Belgian National Youth Orchestra and concert manager of the baroque orchestra Il Fondamento.

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of Osmo Vänskä (principal conductor 1988–2008), developed into one of the most notable in Europe. In 2011 Okko Kamu took up the post of principal conductor. Since 2000 the orchestra has been based at the wooden Sibelius Hall. Its many outstanding recording projects for BIS has earned it a number of prestigious awards including two *Gramophone* Awards and a Diapason d'or de l'année. Besides appearing at numerous festivals, including the BBC Proms in London, the Lahti Symphony Orchestra has also performed in Amsterdam, at the Musikverein in Vienna and at the Philharmonie in Berlin, and has toured in Spain, Japan, Germany, the USA and China. Each September the Lahti Symphony Orchestra organizes an international Sibelius Festival at the Sibelius Hall.

Currently principal guest conductor of the Royal Flemish Philharmonic and, from 2013, chief conductor of the Nagoya Philharmonic Orchestra, **Martyn Brabbins** has been artistic director of the Cheltenham International Festival of Music (2005–07) and associate principal conductor of the BBC Scottish Symphony Orchestra (1994–2005). He studied composition in London and conducting with Ilya

Musin in Leningrad, and won first prize at the 1988 Leeds Conductors' Competition. Since then Brabbins has regularly conducted all the major UK orchestras, including the Philharmonia Orchestra and the BBC Symphony Orchestra, and appears annually at the BBC Proms. He is much sought-after in Europe, notably in Germany, Holland and Scandinavia, and in the Far East and Australasia. Brabbins is a regular guest at the Netherlands Opera, Opéra de Lyon and Frankfurt Opera, among others. He has conducted hundreds of world premières and has close links with many of today's foremost composers. Brabbins has an extensive discography of works ranging from contemporary to Romantic repertoire.

After graduating with a Bachelor of Music degree from the Toho School of Music in Tokyo, the pianist **Yutaka Oya** continued his studies in Belgium. He has since been performing a vast repertoire, including many world premières, at festivals and concert halls all over the world. Held in high esteem as a chamber musician, he enjoys a musical partnership of many years' standing with Piet Van Bockstal. Besides performing frequently with the Royal Flemish Philharmonic, he is a member of Ensemble Champ d'Action, Scalda Ensemble and the Oya Piano Duo.

Kalevi Aho

Photo: © Maarit Kytöharju

Kalevi Aho

Kalevi Aho (s. 1949) alkoi opiskella viulunsoittoa kymmenvuotiaana, ja samaan aikaan syntyivät jo hänen ensimmäiset sävellyksensä. Aho ryhtyi opiskelemaan viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa. Hänen sävellyksenopettajansa oli Einojuhani Rautavaara. Hän jatkoi opintojaan Berliinissä Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst). Vuosina 1974–88 hän oli Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina ja 1988–93 hän toimi Sibelius-Akatemian vs. sävellyksen professorina. Vuosina 1992–2011 Aho on toimi Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, jonka jälkeen hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi. Syksystä 1993 Aho on toiminut vapaana säveltäjänä.

Hänen tuotantoonsa kuuluu neljä oopperaa, 15 sinfoniaa, 19 konserttoa, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia sekä runsaasti kamari- ja soolosoitinmusiikkia. Hän on tehnyt myös lukuisia sovituksia ja orkestrointeja muiden säveltäjien teoksista, ja on tullut tunnetuksi myös ahkerana musiikkikirjoittajana ja kolumnistina. Kalevi Aho on toiminut monissa suomalaisen kulttuurielämän tärkeissä tehtävissä.

Konsertto oboelle ja orkesterille (2007)

Maaliskuussa 2002 belgialainen Spectra-yhtye esitti kamarimusiikkiani kolmessa konsertissa Antwerpenissa ja Brysselissä. Konserttien runkona oli kamarimusiikkini oboelle (kvintetto oboelle ja jousikvartetille, oboesonaatti, 7 inventiota ja postludi oboelle ja sellolle). Oboistina kaikissa konserteissa oli Antwerpenissä toimivan Kuninkaallisen flaamilaisen filharmonisen orkesterin (deFilharmonie) soolo-oboisti Piet Van Bockstal. Piet piti paljon oboesävellyksistäni, ja olin itse erittäin vaikuttunut hänen tulkinnoistaan. Rupesimme välittömästi kehittelemään ajatusta oboekonsertosta. Olin suunnitellut oboekonserttoa itse asiassa jo 1990-luvun alusta lähtien, koska eräs suurista, pitkäaikaisista sävellyshankkeistani oli ollut ”oboeprojekti” – olen halunnut säveltää tälle sielukkaalle instrumentille kaikkiin teoskategorioihin

kuuluvia teoksia. Vastaavanlainen suuri hanke oli ollut myös ”fagottiprojekti”, jonka olin saanut valmiiksi 2005 kontrafagottikonserton valmistumisen myötä.

Piet Van Bockstal suositteli sitten deFilharmonie-orkesterille, että heidän pitäisi tilata minulta oboekonsertto, ja orkesteri oli tähän valmis. Toiseksi tilaajaksi löytyi myöhemmin Tampereen filharmoninen orkesteri. Sävelsin konserton loppukevään ja alkukesän 2007 aikana – teos valmistui 1.7.2007. Maailmankantaesitys tapahtui Antwerpenissa 11.4.2008 norjalaiskapellimestari Eivind Aadlandin johdolla, Piet Van Bockstalin toimiessa loisteliaana solistina. Suomen-ensiesitys oli Tampereella kuukautta myöhemmin, 9.5.2008.

Oboekonsertossa on viisi osaa, joista osat 2–5 soitetaan tauotta yhteen. Teoksen luonteeseen ja musiikillisen materiaalin valintaan vaikutti paljolti kolme pyrkimystä. Ensinnäkin olen jo pitkään halunnut löytää tonaalisuuteen uudenlaisen, tuoreen suhteen – halunnut luoda musiikkia, jossa olisi koko ajan jokin tonaalinen perusta, mutta joka ei kuitenkaan olisi perinteistä duuri-molli-tonaalisuutta. Oboekonsertossa tätä tavoitetta on pyritty toteuttamaan käyttämällä joissakin osissa melodisena perustana arabialaisen klassisen musiikin asteikkoja, joita kutsutaan makaameiksi. Monissa makaameissa on mikrointervalleja, jotka länsimaiseen korvaan saattavat kuulostaa aluksi epäpuhtailta. Puupuhaltimilla, kuten oboella on sormitukset useimpiin ¼-askeleen verran alennettuihin tai ylennettyihin säveliin. Sen sijaan esimerkiksi sinfonia-orkesterin jousistolle tai vaskipuhaltajille tällaisten asteikkojen puhdas intonoiminen ei ole aivan helppoa, koska länsimaalaiset muusikot eivät ole tottuneet vaikkapa juuri arabialaistyyppiseen sävelmaailmaan.

Toisena pyrkimyksenäni on ollut saada orkesterimusiikkiin totuttua rikkaampi pulssi, syke. Tätä pyrkimystä ilmentää etenkin konserton toinen osa, jossa arabialainen käsirumpu darabuka ja afrikkalainen djembe rummuttavat koko osan ajan samaa 10/16-tahtilajissa etenevää nopeaa ja oikukasta, arabialaisesta musiikista peräisin olevaa rytmiä.

Kolmanneksi olen halunnut rikastaa orkesterin värimaailmaa joillakin harvinaisemmilla soittimilla. Darabukan ja djemben lisäksi näitä epätavallisia instrumentteja ovat oboe d'amore (soi terssiä matalammalta kuin oboe) ja hekkelfoni (baritonioboe; ääniala oktaavin matalampi kuin oboella). Kun orkesterista puuttuvat normaalit oboet, solisti erottuu selvemmin orkesterin puupuhaltimista.

Oboekonsertto alkaa laulavalla, mutta ilmeeltään valittavalla musiikilla (*Lamento*). Toisessa, *Presto*-osassa darabuka ja djembe luovat musiikkiin hyvin kiihkeän, hypnoottisen rytmisen imun. *Presto* on soittoteknisesti äärimmäisen vaativa solistille. Kolmantena osana on lyhyehkö välisoitto, interludi, jota vallitsevat kahden pasuunan hiljaiset, melkein sakraalisti soivat kulut. Oboesolisti ei soita osassa lainkaan, vaan kerää voimia vaativaan soolokadenssiin, joka seuraa neljäntenä osana. Finaalin alku (*Andante cantabile*) on laulava, mutta jatkossa (*Adagio*) musiikki saa traagista sävyä ja kasvaa lopulta väkevään, pakahduttavaan huipennukseen. Teoksen voimakas loppu on ilmeeltään moniselitteinen.

Olen omistanut oboekonserton äitini Inga Ahon muistolle – hän kuoli 26.6.2007, vain muutamaa päivää ennen konserton valmistumista.

***Solo IX* oboelle** (2010)

Sävelsin *Solo IX* -teoksen elokuun 2010 alussa oboeteosteni levytystä varten oboesonaatin ja oboekonserton seuraksi. Teos jatkoi samalla monivuotista "oboeprojektiani". Vuonna 2010 sarjasta puuttui enää sooloteos, ja *Solo IX*:n myötä oboeprojektini tuli tältä osin valmiiksi. Yhteensä olen säveltänyt oboelle runsaasti yli kaksi tuntia musiikkia.

Muiden Solo-sarjan sävellysten tavoin *Solo IX* on vaativa virtuoositeos. Teos alkaa hyvin intensiivisesti – oboisti toista lukuisia kertoja aihelmaa, joka koostuu nopeasta ylöspäisestä asteikosta sekä sen päättävästä pitemmästä, multifoniseksi sointuääneksi särkyvästä sävelestä.

Tätä seuraa suuri vastakohta, oboen hiljaiset, rauhalliset laskevat sävelkulut. Rauhallinen musiikki ei kestä kauan, vaan alun dramaattinen musiikki murtautuu uudestaan esiin. Tämä johtaa erittäin nopeaan, virtuoosiseen *Presto*-jaksoon. Dramaattisen alun vaikutus tuntuu Prestossakin – ennen pitkää preston sävelkulut ovat muuntuneet alun motiiveiksi, ne soivat nyt vain hiukan kehiteltyinä ja laajennettuina.

Jatkossa luodaan synteesiä alun kolmesta erityyppisestä sävelmaailmasta, ja uusina elementteinä tulevat mukaan sävelrepetitioaiheet sekä nopeat murtosoinnuille rakentuvat triolikuviot. Näissä erilaisten musiikillisten karakterien kamppailussa alun dramaattiset kuviot tuntuvat toistuvasti saavan ylivallan. Lopulta dramatiikka kuitenkin väistyy ja teos päättyy hiljeten oboen flageolettisäveliin.

Solo IX:ssä on tiettyjä primitivistisiä piirteitä. Tyypillisiä ovat monesti lyhyet motiivit, joita toistetaan lukuisia kertoja perätysten niitä samalla muunnellen. Joissain asteikoissa on orientaalista sävyä. Näin teos viittaa samalla oboekonserttoon, jossa olen käyttänyt myös klassisen arabialaisen musiikin elementtejä.

Solo IX on omistettu Piet Van Bockstalille, ja hän soitti *Solo IX*:n konserttikantaesityksen Maasmechelenissä Belgiassa 22.6.2011.

Sonaatti oboelle ja pianolle (1984–85)

Myöhäissyksyllä 1984 aloitetun ja alkutalvena 1985 valmistuneen oboesonaatin synnyn taustalla oli se, että Suomen Yleisradio pyysi minulta lyhyttä sävellystä uusien puhallinteosten sarjaan ”puhallinsäveltäjien työpajasta”. Jo tilauksen vastaanottaessani päätin saman tien tehdä laajan sonaatin oboelle ja pianolle, koska huomasin, että Suomessa ei oltu sävelletty yhtään suurimuotoisempaa teosta oboelle ja pianolle. Oboesonaattini on edelleen lajinsa harvinaisuuksia modernissa suomalaisessa oboekirjallisuudessa.

Sonaatissa on neljä osaa, joista kaksi ensimmäistä soitetaan yhtäjaksoisesti, samoin kaksi viimeistä. Ensimmäinen ja kolmas osa ovat nopeita ja vaativat soit-

tajilta suurta virtuositeettia. Toinen ja neljäs osa ovat taas rauhallisempia. Sonaatin dynaaminen lakipiste sattuu kolmanteen osaan.

Teoksessa rinnastuu toisiinsa ikään kuin kaksi maailmaa – oboen normaalien sävelten maailma ja sen varjona ¼-askelten ja sointuäänien vallitsema ”epäpuhtaampi” maailma. Sonaatissa on käytetty hyväksi myös oboen värityksellisiä mahdollisuuksia – flageolettiääniä ja poikkeussormituksia, jotka antavat samalla säävelelle erilaisen värin.

Oboe vallitsee sonaatin alkua, mutta piano-osuuskin kasvaa vaivihkaa tärkeämmäksi, kunnes erityisesti toisessa ja kolmannessa osassa pianotekstuuri on jo erittäin virtuoosista. Nopean kolmannen osan suuri huipennus johtaa eräänlaiseen puhdistumiseen, ¼-askelten vallitsema ”varjomaailma” häviää pois, ja finaalissa oboisti voi soittaa pelkästään normaalilla äänenmuodostuksella ”tavallisia” säveliä. Musiikki saa samalla kokonaan uuden, aineettomamman luonteen.

Sonaatin kantaesitys tapahtui Sibelius-Akatemian konserttisarjassa 26.3.1985 – oboisti Jouko Teikarin pianistipartnerina oli Naoko Shibayama.

© Kalevi Aho 2012

Deinzessä, Belgiassa syntynyt **Piet Van Bockstal** opiskeli Brysselin kuninkaallisessa konservatoriossa Paul Dombrechtin johdolla ja otti oppitunteja myös Hansjörg Schellenbergeriltä (Berliinin filharmonikot) ja John Andersonilta (Philharmonia-orkesteri). Hän on voittanut palkintoja useissa kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailuissa, ja vuonna 1990 hänet nimitettiin vuoden nuoreksi muusikoksi Flanderissa. Vuonna 1985 hänestä tuli Kuninkaallisen flaamilaisen filharmonisen orkesterin oboeryhmän äänenjohtaja, jossa toimessa hän edelleen toimii.

Piet Van Bockstal esiintyy myös orkesterisolistina yli 70 konsertosta koostuvalla ohjelmistollaan, mutta myös kamarimuusikkona mm. pianisti Yutaka Oyan ja

Oxalys-yhtyeen kanssa. Hän on esiintynyt ympäri maailman (Brasiliassa, Kiinassa, Japanissa, Venäjällä ja useimmissa Euroopan maissa) ja tehnyt lukuisia kiitettyjä levytyksiä. Ictus Ensemblen (Bryssel) perustajajäsenenä ja oboistina sekä säännöllisenä esiintyjänä Ensemble musikFabrikissa (Köln) hän on saavuttanut poikkeuksellisen maineen nykymusiikin kentällä. Piet Van Bockstalin musiikilliset aktiviteetit eivät rajoitu esiintymiseen; hän on ohjannut levytyksiä useille levymerkeille ja toiminut Belgian kansallisen nuoriso-orkesterin taiteellisena johtajana sekä Il Fondamento -barokkiorkesterin konserttipäällikkönä.

Sinfonia Lahti kehittyi yhdessä Osmo Vänskän (ylikapellimestari 1988–2008) kanssa yhdeksi Euroopan merkittävistä orkestereista. Vuonna 2011 Okko Kamu aloitti kautensa orkesterin ylikapellimestarina. Vuodesta 2000 lähtien orkesterin koti on ollut puinen Sibeliustalo. Orkesteri on tehnyt BIS-levymerkille monia menestyksekkäitä levytysprojekteja, joista se on saanut useita kansainvälisiä levypalkintoja, mm. kaksi *Gramophone*-palkintoa ja Diapason d'Or de l'Année -palkinnon. Sinfonia Lahti on esiintynyt lukuisilla festivaaleilla (mm. BBC Proms Lontoossa) ja Amsterdamin Concertgebouw'ssa, Wienin Musikvereinissa ja Berliinin Filharmoniassa sekä tehnyt konserttivierailuja mm. Espanjaan, Japaniin, Saksaan, Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Sinfonia Lahti järjestää Sibeliustalossa joka vuosi syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin.

Martyn Brabbins toimii tällä hetkellä Kuninkaallisen flaamilaisen filharmonisen orkesterin päävierailijana ja vuodesta 2013 alkaen Nagoyan filharmonikkojen ylikapellimestarina. Hän on työskennellyt Cheltenhamin kansainvälisen musiikkifestivaalin taiteellisena johtajana (2005–07) ja BBC:n skottilaisen sinfoniaorkesterin apulaisylikapellimestarina (1994–2005). Hän opiskeli sävellystä Lontoossa ja orkesterinjohtoa Ilja Musinin johdolla Leningradissa, ja voitti ensimmäisen palkinnon

Leedsiin kapellimestarikilpailussa vuonna 1988. Siitä lähtien Brabbins on johtanut säännöllisesti kaikki Britannian merkittäviä orkestereita ja esiintyy vuosittain BBC Proms -festivaalilla. Hän on hyvin kysytty vierailija Euroopassa, Kaukoidässä ja Australaasiassa. Brabbins on vakituinen vieras mm. Alankomaiden oopperassa, Opéra de Lyonissa ja Frankfurtin oopperassa. Hän on johtanut satoja kantaesityksiä, ja hänellä on läheiset kontaktit moniin aikamme merkittäviin säveltäjiin. Brabbinsilla on laaja levytysluettelo sisältäen niin nyky- kuin romantiikan ajan musiikkia.

Valmistuttuaan musiikin kandidaatiksi Toho-konservatoriosta Tokiossa, pianisti **Yutaka Oya** jatkoi opintojaan Belgiassa. Hän on siitä lähtien esiintynyt laajalla ohjelmistolla, sisältäen monia kantaesityksiä, festivaaleilla ja konserttisaleissa ympäri maailman. Arvostettuna kamarimuusikkona hän on vuosien ajan työskennellyt aktiivisesti Piet Van Bockstalin kanssa. Paitsi esiintyen säännöllisesti Kuninkaallisen flaamilaisen filharmonisen orkesterin kanssa, hän on jäsen Ensemble Champ d'Actionissa, Scalda Ensemblessa ja Oya-pianoduossa.

Yutaka Oya
Photo: © Dirk Vervaet

Martyn Brabbins
Photo: © Sasha Gusov

Kalevi Aho

Kalevi Aho wurde 1949 geboren. Im Alter von zehn Jahren erhielt er seinen ersten Violinunterricht; aus dieser Zeit stammen seine ersten Kompositionen. Aho studierte Violine und Komposition (bei Einojuhani Rautavaara) an der Sibelius-Akademie in Helsinki und setzte seine Studien bei Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst fort. Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität Helsinki; in den Jahren 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Vom Lahti Symphony Orchestra 1992 zum Composer-in-Residence und 2011 zum Ehrenkomponist ernannt, ist Aho seit 1993 als freischaffender Komponist tätig.

Zu Ahos umfangreichem Schaffen zählen (Stand 2012) 4 Opern, 15 Symphonien, 19 Konzerte, weitere Orchester- und Vokalwerke sowie Kammermusik; außerdem hat er Werke anderer Komponisten arrangiert und orchestriert. Er hat zahlreiche Texte zur Musik vorgelegt und bekleidet eine Reihe wichtiger Ämter im kulturellen Leben Finnlands.

Konzert für Oboe und Orchester (2007)

Im März 2002 hat das belgische Spectra Ensemble bei drei Konzerten in Antwerpen und Brüssel eine Auswahl meiner Kammermusikwerke aufgeführt. Die Konzerte widmeten sich insbesondere meiner Kammermusik für Oboe (Quintett für Oboe und Streichquartett, Oboensonate, Sieben Inventionen und Postludium für Oboe und Violoncello). Der Oboist sämtlicher Konzerte war Piet Van Bockstal, Solo-Oboist der Königlichen Philharmonie von Flandern (deFilharmonie) in Antwerpen.

Piet war sehr interessiert an meiner Oboenmusik, und ich war von seinen Interpretationen höchst beeindruckt. Sofort begannen wir, die Idee eines Oboenkonzerts zu diskutieren. In der Tat hatte ich seit den frühen 1990er Jahren ein solches Werk geplant, weil eine meiner großen, langfristigen Kompositionsideen ein „Oboen-Projekt“

war: Ich wollte für dieses beredte Instrument Werke jeglicher Gattung komponieren. Dieses Unterfangen war ein Pendant zu meinem „Fagott-Projekt“, das ich im Jahr 2005 mit der Komposition meines Kontrafagottkonzerts abgeschlossen hatte.

Piet Van Bockstal schlug seinem Orchester, der Königlichen Philharmonie von Flandern, vor, bei mir ein Oboenkonzert in Auftrag zu geben, und das Orchester willigte ein; das Tampere Philharmonic Orchestra wurde schließlich Mitauftraggeber des Werks. Ich komponierte das Konzert im späten Frühjahr und Frühsommer 2007; am 1. Juli wurde es fertiggestellt. Die Uraufführung fand am 11. April 2008 unter der Leitung des norwegischen Dirigenten Eivind Aadland und mit Piet Van Bockstal als exzellentem Solisten in Antwerpen statt. Die finnische Erstaufführung folgte einen Monat später, am 9. Mai, in Tampere.

Das Oboenkonzert hat fünf Sätze, deren letzte vier ohne Pause aufeinander folgen. Der Charakter des Werks und die Wahl des musikalischen Materials wurden von drei Zielen stark beeinflusst: Erstens hatte ich schon lange nach einer neuen, frischen Richtung für die Tonalität gesucht – ich wollte eine Musik mit latenter tonaler Grundlage schaffen, die nicht der traditionellen Dur-Moll-Tonalität entsprechen sollte. Im Oboenkonzert habe ich daher in einigen Sätzen Skalen aus der klassischen arabischen Musik – bekannt als „maqamat“ – als melodische Basis verwendet. Einige maqamat enthalten Intervalle, die einen Viertelton über oder unter den üblichen Tonhöhen liegen und für westliche Ohren zunächst „verstimmt“ klingen mögen. Holzblasinstrumente wie die Oboe verfügen auch über Fingersätze für Vierteltöne. Andererseits sind solche Skalen für die Streicher oder Blechbläser eines Symphonieorchesters mitunter schwer umzusetzen, weil westliche Musiker beispielsweise nicht mit der arabischen Klangwelt vertraut sind.

Mein zweites Ziel war es, mit dem Orchester einen stärkeren rhythmischen Puls zu erzeugen. Dies wird besonders im zweiten Satz des Konzerts deutlich, wo die arabische Darabuka und die afrikanischen Djembé (zwei Arten von Bechertrom-

meln) im ganzen Satz denselben Rhythmus spielen – ein schnelles, launisches Pattern im 10/16-Takt, das auf die arabische Musik zurückgeht.

Drittens wollte ich die orchestrale Klangwelt durch die Hinzufügung einiger selten verwendeter Instrumente bereichern. Neben Darabuka und Djembé gehören dazu die Oboe d'amore (die eine Terz tiefer klingt als die normale Oboe) und das Heckelphon (eine Baritonoboe, die eine Oktave tiefer klingt als die Oboe). Da das Orchester ohne normale Oboen spielt, hebt sich der Solist deutlicher von den Holzbläsern des Orchesters ab.

Das Oboenkonzert beginnt mit liedhafter, aber klagender Musik (*Lamento*). Im zweiten Satz (*Presto*) geben Darabuka und Djembé der Musik eine höchst feurige, hypnotisch-rhythmische Suggestivität. In spieltechnischer Hinsicht ist das *Presto* für den Solisten äußerst anspruchsvoll. Der dritte Satz ist ein eher kurzes Zwischenspiel, das von ruhigen, fast religiös anmutenden Figuren zweier Posaunen dominiert wird. In diesem Satz tritt der Oboensolist überhaupt nicht in Erscheinung; er sammelt seine Kräfte für die anspruchsvolle Solokadenz, die den vierten Satz bildet. Der Beginn des Finales (*Andante cantabile*) hat liedhaften Charakter, danach aber (*Adagio*) nimmt die Musik einen tragischen Tonfall an und steigert sich zu einem mächtigen, überwältigenden Höhepunkt.

Mein Oboenkonzert ist dem Gedenken an meine Mutter, Inga Aho, gewidmet, die am 26. Juni 2007 starb, nur wenige Tage vor der Fertigstellung des Konzerts.

Solo IX für oboe (2010)

Ich habe *Solo IX* Anfang August 2010 komponiert, um es meinem Oboenkonzert und der Oboensonate bei dieser Aufnahme an die Seite zu stellen; das Stück setzt mein „Oboen-Projekt" fort. Im Jahr 2010 fehlte dem Projekt noch das Solowerk; mit *Solo IX* wurde es abgeschlossen. Insgesamt habe ich jetzt etwas mehr als zwei Stunden Musik für Oboe komponiert.

Wie die anderen Werke meiner „Solo“-Reihe, stellt auch *Solo IX* hohe Anforderungen an den Solisten. Das Stück beginnt sehr intensiv: Der Oboist wiederholt mehrmals ein Motiv, das eine schnell ansteigende Tonleiter in lange, zerbrechliche Multiphonics münden lässt.

Darauf folgt etwas gänzlich anderes: ruhige, friedlich fallende Figuren. Der Friede währt nicht lange; die dramatische Musik des Beginns bricht sich erneut Bahn. Dies führt zu einer sehr schnellen, virtuosen *Presto*-Passage. Auch hier ist der Einfluss des dramatischen Beginns spürbar: Es dauert nicht lange, bis die musikalischen Figuren wieder zu den Eingangsmotiven zurückkehren, die jetzt freilich in etwas entwickelterer und erweiterterer Form erklingen.

Im weiteren Verlauf wird zwischen diesen drei verschiedenen Klangwelten eine Synthese geschaffen; als neue Elementen begegnen uns nun Themen mit Tonrepetitionen und schnellen Triolenfiguren, die aus Akkordbrechungen bestehen. Im Kampf zwischen diesen unterschiedlichen musikalischen Charakteren scheinen die dramatischen Motive des Beginns verschiedentlich die Oberhand zu gewinnen. Am Ende jedoch klingt das Drama ab; das Werk endet mit ruhigen Flageoletts.

Solo IX enthält eine Reihe von „primitiven“ Merkmalen. Typische Beispiele sind die vielen kurzen Motive, die etliche Male wiederholt und variiert werden. Einige der verwendeten Skalen haben orientalisches Flair; in dieser Hinsicht verweist das Stück auch auf mein Oboenkonzert, in dem ich ebenfalls Elemente der klassischen arabischen Musik verwendet habe.

Solo IX ist Piet Van Bockstal gewidmet, der es am 22. Juni 2011 im belgischen Maasmechelen uraufführte.

Sonate für Oboe und Klavier (1984–85)

Der Anlass für die Komposition meiner im Spätherbst 1984 und im Frühwinter 1985 entstandenen Oboensonate war eine Anfrage der Finnischen Rundfunkgesell-

schaft, ein kurzes Stück für ein Programm mit neuen Werken für Blasinstrumente zu schreiben. Als ich den Auftrag erhielt, beschloss ich sofort, eine großformatige Sonate für Oboe und Klavier zu komponieren, denn ich hatte entdeckt, dass für diese Instrumentenkombination in Finnland noch kein größeres Werk geschrieben worden war. Noch heute ist meine Oboensonate ein seltener Vertreter ihrer Art in der modernen finnischen Oboenliteratur.

Die Sonate hat vier Sätze: die ersten beiden werden ohne Pause gespielt, ebenso die letzten beiden. Erster und dritter Satz sind schnell und verlangen große Virtuosität vom Interpreten, während der zweite und der vierte Satz friedvoller sind. Der dynamische Höhepunkt der Sonate ereignet sich im dritten Satz.

In diesem Werk scheinen zwei Welten miteinander verglichen zu werden – die Welt des normalen Oboenspiels und, in ihrem Schatten, eine „unreinere“ Welt, geprägt von Vierteltönen und multiphonen Klängen. Die Sonate macht ausgiebigen Gebrauch von den klangfarblichen Möglichkeiten der Oboe – Obertöne und alternative Fingersätze –, die der Musik eine andere Nuance verleihen.

Die Oboe dominiert den Beginn der Sonate, aber das Klavier gewinnt klammheimlich an Bedeutung, um dann insbesondere im zweiten und dritten Satz äußerst virtuos zu agieren. Der große Höhepunkt des schnellen dritten Satzes führt zu einer Art Reinigung; die „Schattenwelt“ der Vierteltöne verschwindet, und im Finale spielt der Oboist ausschließlich „konventionelle“ Töne, die mit herkömmlichen Techniken erzeugt werden. Gleichzeitig erhält die Musik einen völlig neuen, immateriellen Charakter.

Die Sonate wurde am 26. März 1985 in einer Konzertreihe der Sibelius-Akademie von dem Oboisten Jouko Teikari und der Pianistin Naoko Shibayama uraufgeführt.

© Kalevi Aho 2012

Piet Van Bockstal, geboren im belgischen Deinze, studierte am Königlichen Konservatorium in Brüssel bei Paul Dombrecht sowie bei Hansjörg Schellenberger (Berliner Philharmoniker) und John Anderson (Philharmonia Orchestra). Er war Preisträger mehrerer nationaler und internationaler Wettbewerbe; 1990 wurde er in Flandern zum Jungmusiker des Jahres ernannt. 1985 wurde er Solo-Oboist der Königlichen Philharmonie von Flandern, eine Position, die er bis heute innehat.

Als Solist mit Orchester hat Piet Van Bockstal über 70 Konzerte in seinem Repertoire; außerdem tritt er kammermusikalisch mit Partnern wie dem Pianisten Yutaka Oya und dem Oxalys Ensemble auf. Er hat Konzert in der ganzen Welt gegeben (in Brasilien, China, Japan, Russland und in den meisten europäischen Ländern) und hat zahlreiche gefeierte Einspielungen vorgelegt. Als Mitbegründer und Oboist des Ictus Ensemble in Brüssel und durch seine regelmäßige Arbeit im Ensemble musikFabrik in Köln hat er sich einen ausgezeichneten Ruf in der zeitgenössischen Musikszene gewonnen. Piet Van Bockstals musikalische Aktivitäten sind nicht auf Konzerte beschränkt: Er hat für mehrere Labels Aufnahmen betreut und war Künstlerischer Leiter des Nationalen Belgischen Jugendorchesters sowie Konzertmanager des Barockorchesters Il Fondamento.

Das **Symphonieorchester Lahti** (Sinfonia Lahti) hat sich unter der Leitung von Osmo Vänskä (Chefdirigent von 1988 bis 2008) zu einem der angesehensten Orchester in Europa entwickelt. 2011 übernahm Okko Kamu den Posten des Chefdirigenten. Seit 2000 hat das Orchester seinen Sitz in der hölzernen Sibelius-Halle. Seine vielfältigen herausragenden Aufnahmeprojekte bei BIS haben ihm eine Anzahl angesehener Preise eingebracht, unter anderem zwei *Gramophone* Awards und einen Diapason d'or de l'année. Neben der Teilnahme an zahlreichen Festivals, unter anderem den BBC Proms in London, ist das Symphonieorchester Lahti auch in Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Philharmonie in Berlin aufge-

treten und ist in Spanien, Japan, Deutschland, den USA und China auf Tournee gewesen. Das Symphonieorchester Lahti organisiert jedes Jahr im September ein internationales Sibelius-Festival in der Sibelius-Halle.

Martyn Brabbins, derzeit Erster Gastdirigent der Königlichen Philharmonie von Flandern und ab 2013 Chefdirigent des Nagoya Philharmonic Orchestra, war Künstlerischer Leiter des Cheltenham International Festival of Music (2005–07) und Assoziierter Chefdirigent des BBC Scottish Symphony Orchestra (1994–2005). Er studierte Komposition in London und Dirigieren bei Ilya Musin in Leningrad; 1988 gewann er den Ersten Preis bei der Leeds Conductors' Competition. Seitdem dirigiert Brabbins regelmäßig alle wichtigen britischen Orchester, u.a. das Philharmonia Orchestra und das BBC Symphony Orchestra, und tritt jährlich bei den BBC Proms auf. Er ist ein vielgefragter Dirigent in Europa, insbesondere in Deutschland, Holland und Skandinavien, sowie im Fernen Osten und in Australasien. Brabbins ist an der Niederländischen Oper, der Opéra de Lyon und der Oper Frankfurt zu Gast. Er hat Hunderte von Uraufführungen geleitet und steht in engem Kontakt mit vielen der heute führenden Komponisten. Brabbins' umfangreiche Diskographie umfasst Werke vom zeitgenössischen bis zum romantischen Repertoire.

Nach dem Abschluss seines Studiums an der Toho School of Music in Tokio mit einem Bachelor of Music, setzte der Pianist **Yutaka Oya** seine Studien in Belgien fort. Seither hat er auf Festivals und in Konzertsälen in der ganzen Welt ein umfangreiches Repertoire gespielt, darunter viele Uraufführungen. Als hochgeschätzter Kammermusiker erfreut er sich einer langjährigen musikalischen Partnerschaft mit Piet Van Bockstal. Neben seinen zahlreichen Auftritten mit der Königlichen Philharmonie von Flandern ist er Mitglied des Ensembles Champ d'Action, des Scalda Ensembles und des Oya Piano Duos.

Kalevi Aho

Kalevi Aho est né en 1949. Il a commencé à étudier le violon à l'âge de dix ans et ses premières compositions remontent également à la même époque. Aho a étudié le violon et la composition (avec Einojuhani Rautavaara) à l'Académie Sibelius à Helsinki et a poursuivi ses études à la Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst de Berlin avec Boris Blacher. Il a été professeur invité de musicologie à l'Université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, professeur de composition à l'Académie Sibelius. Il fut nommé compositeur-en-résidence à l'Orchestre symphonique de Lahti en 1992 et compositeur honoraire de l'orchestre en 2011. Aho est un compositeur indépendant depuis 1993.

L'œuvre importante d'Aho comprenait en 2012 quatre opéras, quinze symphonies, dix-neuf concertos, d'autres œuvres pour orchestre et pour voix ainsi que de la musique de chambre, des arrangements et des orchestrations d'œuvres d'autres compositeurs. Il a écrit de nombreux textes consacrés à la musique et occupé maints postes importants au sein de la vie culturelle finlandaise.

Concerto pour hautbois et orchestra (2007)

En mars 2002, l'ensemble belge Spectra a interprété certaines de mes œuvres de chambre lors de trois concerts à Anvers et à Bruxelles. Les concerts se sont concentrés sur ma musique de chambre pour hautbois : le Quintette pour hautbois et quatuor à cordes, la Sonate pour hautbois, les Sept inventions et Postlude pour hautbois et violoncelle. L'interprète qui tenait la partie de hautbois était Piet Van Bockstal, hautboïste solo de la Philharmonie royale (deFilharmonie) de Flandre à Anvers.

Piet appréciait grandement ma musique pour hautbois et, de mon côté, j'étais très impressionné par son jeu. Nous avons immédiatement commencé à discuter de l'idée d'un concerto pour hautbois. En fait, j'avais commencé à penser à la concep-

tion d'une telle œuvre dès le début des années 1990 parce que l'une de mes idées à long terme pour une composition de grande dimension était un « projet de hautbois ». Cette entreprise agit comme un contrepoids à mon « projet de basson » complété en 2005 avec la composition de mon Concerto pour contrebasson.

Piet Van Bockstal a suggéré à son orchestre, la Philharmonie royale de Flandre, de me commander un concerto pour hautbois et la suggestion fut retenue. L'Orchestre philharmonique de Tampere s'est par la suite ajouté au projet et est devenu « co-commanditaire » de l'œuvre. J'ai composé le concerto entre la fin du printemps et le début de l'été 2007 et l'ai complété le 1er juillet. La création eut lieu le 11 avril 2008 à Anvers avec le chef norvégien Eivind Aadland et l'exceptionnel soliste, Piet Van Bockstal. La création finlandaise eut lieu à Tampere un mois plus tard, le 9 mai.

Le Concerto pour hautbois compte cinq mouvements dont les quatre derniers sont joués sans interruption. Le caractère de l'œuvre et le choix de son matériau musical ont été grandement motivés par trois objectifs. Premièrement, j'ai longuement cherché une direction nouvelle et fraîche pour l'usage de la tonalité. Je souhaitais créer une musique dans laquelle on retrouverait une forme de base qui soit tonale mais qui ne se conformerait cependant pas aux tonalités traditionnelles majeures-mineures. J'ai donc essayé dans mon Concerto pour hautbois d'y parvenir en recourant à des modes issus de la musique classique arabe connus sous le nom de « maqamat » pour la base mélodique de certains mouvements. Certains maqamat contiennent des intervalles qui sont un quart de ton au-dessus ou au-dessous de la hauteur habituelle et qui peuvent initialement sembler faux pour une oreille occidentale.

Les instruments à vent comme le hautbois possèdent également des doigtés pour les quarts de ton. En revanche, ce type de modes n'est pas toujours aisé à exécuter pour les cordes et les cuivres d'un orchestre symphonique car les musiciens occi-

dentaux ne sont pas familiers avec l'univers sonore arabe.

Mon second objectif était d'arriver à faire produire une impulsion rythmique plus puissante par une musique orchestrale. Cela devient perceptible notamment dans le second mouvement du Concerto dans lequel le darabuka arabe et le djembe africain (deux types de tambours à gobelet) conservent le même rythme tout au long du mouvement, une figure rapide et capricieuse à 10/16 basée sur la musique arabe.

Mon troisième objectif était d'enrichir l'univers sonore de l'orchestre en ajoutant des instruments rarement utilisés. En plus de la darbouka et du djembé, on retrouve le hautbois d'amour (qui joue une tierce plus bas que le hautbois traditionnel) et l'heckelphone (un hautbois baryton jouant une octave plus bas que le hautbois). Les hautbois traditionnels étant absent de l'orchestre, le soliste se démarque donc davantage des bois de l'orchestre.

Le Concerto pour hautbois commence par une musique mélodique mais plaintive (*Lamento*). Dans le second mouvement, *Presto*, la darbouka et le djembé lui confèrent un magnétisme rythmique extrêmement ardent et hypnotique. Le *Presto* est très exigeant au point de vue technique pour le soliste. Le troisième mouvement est un interlude plutôt bref dominé par des motifs calmes, et d'allure presque religieuse joués par les trombones. Le hautboïste solo ne joue pas dans ce mouvement. Il conserve ses forces pour la cadence solo exigeante qui constitue le quatrième mouvement. Le début du finale (*Andante cantabile*) a un caractère chantant mais par la suite (*Adagio*), la musique prend un ton tragique et s'élève jusqu'à un sommet puissant et accablant.

J'ai dédié mon Concerto pour hautbois à la mémoire de ma mère, Inga Aho, qui est morte le 26 juin 2007, quelques jours avant que l'œuvre ne soit complétée.

Solo IX pour hautbois (2010)

J'ai composé *Solo IX* au début du mois d'août 2010 pour accompagner mon Concerto pour hautbois ainsi que la Sonate pour hautbois de cet enregistrement. Cette pièce est une continuation de mon « projet de hautbois ». En 2010, ce projet ne comprenait toujours pas d'œuvre pour instrument seul et fut ainsi complétée par *Solo IX*. J'ai finalement composé plus de deux heures de musique pour hautbois.

Comme les autres œuvres dans ma série « Solo », *Solo IX* est extrêmement exigeant. La pièce commence de manière très intense – le hautboïste répète à plusieurs reprises un motif qui comprend une gamme ascendante rapide que conclut des sonorités multiphoniques longues et fragiles. Tout cela est suivi par quelque chose de complètement différent : des motifs calmes et paisibles au dessin mélodique descendant. Le calme ne dure cependant pas longtemps. La musique dramatique du début reprend à nouveau avant de déboucher dans un passage très rapide et virtuose indiqué *presto*. L'influence du commencement dramatique se fait également sentir dans le *Presto* : les motifs musicaux reviennent bientôt aux motifs du début bien qu'ils soient désormais présentés sous une forme légèrement développée.

Alors que la musique continue, une synthèse est faite entre ces trois univers sonores différents. Nous rencontrons des thèmes avec des notes répétées et des motifs rapides en triolets construits sur des accords arpégés. Dans la lutte entre ces différents caractères musicaux, les motifs dramatiques du début semblent reprendre le dessus. Le drame se poursuit néanmoins et l'œuvre se termine sur des harmoniques calmes.

Solo IX contient un certain nombre de caractéristiques « primitives » comme par exemple les nombreux petits motifs répétés et variés à plusieurs reprises. Certains des modes utilisés dans cette œuvre ont une couleur orientale : une allusion à mon Concerto pour hautbois qui recourt également à des éléments de la musique classique arabe.

Solo IX est dédié à Piet Van Bockstal qui en assura la création le 22 juin 2011 à Maasmechelen en Belgique.

Sonate pour hautbois et piano (1984–85)

Ma Sonate pour hautbois date de la fin de l'automne 1984 et le début de l'hiver 1985 et est le fruit d'une commande de la Radio finlandaise qui souhaitait une œuvre de courte durée destinée à une série d'émissions présentant de nouvelles œuvres pour instrument à vent. Lorsque j'ai reçu la commande, j'ai immédiatement décidé de composer une sonate de grande dimension pour hautbois et piano car j'avais constaté qu'aucune œuvre majeure pour cette combinaison d'instruments n'avait été composée en Finlande. Encore aujourd'hui, ma Sonate pour hautbois est un rare exemple de ce genre dans la littérature musicale moderne finlandaise pour le hautbois.

La Sonate compte quatre mouvements : les deux premiers sont joués sans interruption ainsi que les deux derniers. Les premier et troisième mouvements sont rapides et réclament une extrême virtuosité de la part de l'interprète alors que les second et quatrième sont plus calmes. Le sommet dynamique de la sonate survient dans le troisième mouvement.

On pourrait dire que dans cette œuvre deux mondes sont comparés : le monde du jeu normal du hautbois et, dans son ombre, un monde plus « impur », dominé par les quarts de ton et les sonorités multiphoniques. La sonate fait également usage des diverses possibilités au niveau des couleurs de l'instrument comme les harmoniques et les doigtés alternatifs qui confèrent à la musique une nuance différente.

Le hautbois domine le début de la sonate mais le piano gagne peu à peu en importance jusqu'à ce que, notamment dans les second et troisième mouvements, sa texture devienne extrêmement virtuose. Le grand sommet dramatique du rapide troisième mouvement mène à une sorte de purification. Le « monde de l'ombre »

dominé par les quarts de ton s'évanouit et, dans le finale, le hautboïste peut jouer exclusivement des notes « conventionnelles » avec une production du son « normale ». La musique acquiert en même temps un caractère complètement nouveau et intangible.

La création de la Sonate eut lieu dans le cadre de la série de concerts de l'Académie Sibelius le 26 mars 1985 par le hautboïste Jouko Teikari et la pianiste Naoko Shibayama.

© Kalevi Aho 2012

Né à Deinze en Belgique, **Piet Van Bockstal** a étudié au Conservatoire de Bruxelles avec Paul Dombrecht et a également pris des leçons avec Hansjörg Schellenberger (de l'Orchestre philharmonique de Berlin) et John Anderson (de l'Orchestre Philharmonia). Il a remporté de nombreux prix lors de compétitions nationales et internationales et fut nommé jeune musicien de l'année en Flandre en 1990. Il est devenu premier hautboïste de la Philharmonie royale de Flandre en 1985, un poste qu'il occupait toujours en 2012.

Piet Van Bockstal se produit en tant que soliste avec orchestre dans un répertoire contenant plus de soixante-dix concertos mais également en tant que chambriste avec des partenaires tels le pianiste Yutaka Oya et l'Ensemble Oxalys. Il s'est produit à travers le monde (entre autres au Brésil, en Chine, au Japon, en Russie et dans la plupart des pays d'Europe) et a réalisé de nombreux enregistrements salués par la critique. Il s'est gagné une réputation exceptionnelle dans la musique contemporaine en tant que cofondateur et hautboïste de l'Ensemble Ictus à Bruxelles et fréquent interprète avec l'Ensemble musikFabrik à Cologne. Les activités musicales de Piet Van Bockstal ne se limitent cependant pas à l'interprétation : il a supervisé des enregistrements pour de nombreux labels et a agi à titre de directeur

artistique pour l'Orchestre national des jeunes de Belgique et en tant que manager pour l'ensemble baroque Il Fondamento.

Sous la direction d'Osmo Vänskä (chef principal de 1988 à 2008), l'**Orchestre Symphonique de Lahti** est devenu l'un des plus remarqués d'Europe. En 2011, Okko Kamu en devint chef principal. L'orchestre a sa résidence depuis 2000 à la Salle Sibelius, toute de bois. Ses nombreux enregistrements sur BIS lui ont valu des prix prestigieux dont deux *Gramophone* et un Diapason d'or de l'année. En plus de participer à maints festivals dont les Proms de la BBC à Londres, l'Orchestre Symphonique de Lahti s'est également produit à Amsterdam, au Musikverein de Vienne et à la Philharmonie de Berlin ; il a fait des tournées en Espagne, au Japon, en Allemagne, aux Etats-Unis et en Chine. Chaque année, en septembre, l'Orchestre Symphonique de Lahti organise un festival international Sibelius au Sibelius Hall.

Martyn Brabbins était en 2012 principal chef invité de l'Orchestre philharmonique royal de Flandre et sera chef principal de l'Orchestre philharmonique de Nagoya à compter de 2013. Il a été directeur artistique du Festival international de musique de Cheltenham entre 2005 et 2007 et chef principal associé de l'Orchestre symphonique de la BBC en Écosse entre 1994 et 2005. Il a étudié la composition à Londres et la direction auprès d'Ilya Musin à Leningrad et a remporté le premier prix au Concours de direction de Leeds en 1988. Depuis, Brabbins dirige régulièrement les orchestres symphoniques importants d'Angleterre, incluant l'Orchestre Philharmonia ainsi que l'Orchestre symphonique de la BBC et se produit à chaque année dans le cadre des BBC Proms. Brabbins est un chef apprécié en Europe, notamment en Allemagne, en Hollande et en Scandinavie ainsi qu'en Extrême Orient et en Australasie. Brabbins se produit régulièrement entre autres à l'Opéra

des Pays-Bas, à l'Opéra de Lyon ainsi qu'à celui de Francfort. Il a assuré des centaines de créations et entretient des relations étroites avec plusieurs compositeurs actuels importants. La discographie de Brabbins compte de nombreux enregistrements couvrant un répertoire s'étendant du romantisme à la musique contemporaine.

Après avoir reçu son diplôme de bachelier en musique de l'École de musique de Toho à Tokyo, le pianiste **Yutaka Oha** a poursuivi ses études en Belgique. Avec un répertoire étendu incluant de nombreuses créations mondiales, il s'est depuis produit dans le cadre de festivals et dans des salles à travers le monde. Jouissant de la considération de ses pairs en tant que chambriste, il poursuit depuis de nombreuses années une association musicale avec Piet Van Bockstal. En plus de se produire régulièrement avec la Philharmonie royale de Flandre, Oya est également membre de l'Ensemble Champ d'Action, de l'Ensemble Scalda et du duo de pianos Oya.

Kalevi Aho · Select Discography

Three Interludes for Organ; 'Alles Vergängliche', Symphony for Organ
Jan Lehtola *organ* · BIS-1946 SACD

Quintet for Clarinet and String Quartet; Trio for Clarinet, Viola and Piano; Sonata for Two Accordions
Osmo Vänskä *clarinet* · Gina DiBello & Sarah Kwak *violins* · Thomas Turner *viola* · Anthony Ross *cello*
Veli Kujala & Susanne Kujala *accordions* · Susan Billmeyer *piano* · BIS-1886 SACD

Piano Concerto No. 2; Symphony No. 13 'Symphonic Characterizations'
Antti Siirala *piano* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-1316

Kysymysten kirja for mezzo-soprano & chamber orchestra; Viola Concerto; Symphony No. 14 'Rituals'
Monica Groop *mezzo-soprano* · Anna Kreetta Gribajcevic *viola* · Herman Rechberger *percussion*
Chamber Orchestra of Lapland / John Storgårds · BIS-1686

Symphony No. 12 'Luosto'
Lahti Symphony Orchestra & Chamber Orchestra of Lapland / John Storgårds · BIS-1676 SACD

Tuba Concerto; Contrabassoon Concerto
Øystein Baadsvik *tuba* · Norrköping Symphony Orchestra / Mats Rondin
Lewis Lipnick *contrabassoon* · Bergen Philharmonic Orchestra / Andrew Litton · BIS-1574

Clarinet Concerto (with Carl Nielsen's Clarinet Concerto)
Martin Fröst *clarinet* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-1463 SACD

Flute Concerto (with flute concertos by Haukur Tómasson & Christian Lindberg)
Sharon Bezaly *flute* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-1499

Symphonic Dances 'Hommage à Uuno Klami'; Symphony No. 11 for six percussionists & orchestra
Kroumata Percussion Ensemble · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-1336

Symphony No. 3 for violin & orchestra; Songs and Dances of Death (Mussorgsky, orch. Aho)
Jaakko Kuusisto *violin* · Matti Salminen *bass* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-1186

Symphony No. 2; Symphony No. 7 'Insect Symphony'
Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-936

Rejoicing of the Deep Waters; Symphony No. 10
Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-856

Symphony No. 9 for trombone & orchestra; Cello Concerto
Christian Lindberg *trombone* · Gary Hoffman *cello* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-706

Symphony No. 8 for organ & orchestra; Pergamon for orchestra, 4 reciters & organ
Hans-Ola Ericsson *organ* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-646

Symphony No. 1; Silence; Violin Concerto
Manfred Gräsbeck *violin* · Lahti Symphony Orchestra / Osmo Vänskä · BIS-396

Instrumentarium:
Oboe: Rigoutat Symphony
Grand Piano: Steinway D

The music on this Hybrid SACD can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

Recording Data

Recording:	September 2010 at the Sibelius Hall, Lahti, Finland (Concerto) September 2010 at Potton Hall, Saxmundham, Suffolk, England (Sonata, Solo IX) Producers: Jens Braun (Concerto); Marion Schwebel (Sonata, Solo IX) Sound engineers: Thore Brinkmann (Concerto); Marion Schwebel (Sonata, Solo IX) Piano technician: Peter Law
Equipment:	Neumann microphones; RME Micstasy microphone preamplifier and high resolution A/D converter; MADI optical cabling; Yamaha 02R96 digital mixer; Sequoia Workstation; Pyramix DSD Workstation; B&W Nautilus 802 loudspeakers; STAX headphones (Concerto) Neumann microphones, RME Octamic D microphone preamplifier and high resolution A/D converter; Sequoia Workstation; Pyramix DSD Workstation; B&W Nautilus 802 loudspeakers; Sennheiser headphones (Sonata, Solo IX) Original format: 44.1 kHz /24-bit (Concerto); 88.2 kHz /24-bit (Sonata, Solo IX)
Post-production:	Editing: Bastian Schick (Concerto); Elisabeth Kemper (Sonata, Solo IX) Mixing: Jens Braun, Marion Schwebel
Executive producer:	Robert Suff

Booklet and Graphic Design
Cover text: © Kalevi Aho 2012
Translations: Andrew Barnett (English); Horst A. Scholz (German); Jean-Pascal Vachon (French)
Front cover photo: © Juan Hitters
Back cover photo of Piet Van Bockstal: © Guy Van de Poel
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40
info@bis.se www.bis.se

BIS-1876 SACD ℗ & © 2012, BIS Records AB, Åkersberga.

Piet Van Bockstal

BIS-1876